

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dormi Secvre: Vel Cynosvra Professorvm Ac Stvdiosorvm Eloqventiæ,

in qua Centvm Et Viginti Themata Oratoria. Non Solvm Stvdiosis, Sed &
Professoribus eloquentiæ, ac pietatis veræ amantibus utilissima &
pernecessaria explicantur ; Cum Indice rerum atq[ue] verborum locupleti

Tympe, Matthäus

Coloniæ Agrippinæ, 1650

XII. De excellentia hominis ante lapsum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39015

quæ est desperatio, & hæc proximum inferno præcipitium.

EPILOGUS constabit Paranesi ad eas virtutes quæ ex notitia nostri proficiuntur. Si magnum submissionis animi fuit adiumentum Alexandro Regi Macedonum ægritudo, & sanguis ex vulnere profluens; si ejus patri Philippo quotidiana mortalitatis ante lucem admonitio; si Agathocli Syracusano Regi abacus fictilium testarum, propterea, quòd illi Macedones monerentur se homines esse; hic verò quòd figulo parente natus esset: quantò magis nos, qui scimus nos & à figulo factos, & ab eodem semper frangi faciles, & ex luto esse fabricatos, summo studio humilitatem, patientiam, continentiam consecrari decebit?

XII. DE EXCELLENTIA, ET DIGNITATE HOMINIS ANTE LAPSUM.

EXORDIUM à dictis infidelium & S. Scriptura de hominis dignitate. Summum planè fuit omnium antiquorum fidelium infideliumque studium exquirendi naturæ humanæ dotes planè admirandas. Hebræi dixerunt, quidquid in reliquis creaturis desideres, id uno in homine reperiri. Propterea Græci hominem *μικρόκοσμον* vocârunt: Pythagoras mensuram rerum cæterarum: Aegyptii dixerè quendam paruum & terrenum esse Deum: Persarum Magi rerum omnium vinculum esse, mundi; copulam & hymenæum: Mercurius Trismegistus, ingens esse miraculum: Cicero, cum diis homini esse consociationem, cognationem, stirpem, familiamque. Tam præclare locuti sunt de hominis dignitate cæci illi & infideles. Sed longè magnificentius S. Scriptura; aliquando dicit creatum hominem ad Dei similitudinem, ac imaginè, aliquando illum paulò minorem esse Angelis, aliquando etiam Deum nuncupat. S. Gregorius

Consule Picæ
Mirandulæ
orat. de dignitate hominis, &
R. P. Martinum del Rio
orat. sex. de notitia sui,
& Anton. Possevinæ
lib. 1. Bibliotheca selecta
c. 1.

Psal. 81.
Ioan.
Lib. de a-

dific. homi-
nis.

Nyssenius perpendit Deum in cæterarum rerum creatione unico usum verbulo, *fiat*: sed in homine creando præcessisse deliberationem accuratam, *faciamus hominem*, & materiæ præparationem, dū Deus lutum seligit, capit, effingit; & finem creationis nobilissimum Deo propositum, ut homo cunctis animantibus præesset; & exemplar perfectissimum adhiberetur, ad quod homo formaretur, ipsius Dei imaginem ac similitudinem.

Tanta molis erat humanam condere gentem.

Quid mirum? maximum miraculum erat edendum, admirandorum omnium mirificissimum erat creandum. Quare Propheta David Psalmo octavo acturus de ejus creatione & restauratione, hymnum orditur ab admiratione: *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra.* deinde subdit, tanquam causam præcipuam, cur adeò sit Dei nomen universæ terræ admirabile: *Quid est homo quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam visitas eum. Minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum: & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Hujus verò beneficii cōsideratione obstupescens, iisdem verbis odam concludit, quibus inchoarat: *Domine Dominus noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra.*

PROPOSITIO: Quemadmodum autem qui præclari & magnifici alicujus ædificii pulchritudinem penitus cognoscere cupiunt, non satis sibi esse ducunt, illud uno tantum aspectu quasi pertransennam contemplari, sed singulas etiam sibi partes accuratè perlustrandas, ac seorsim considerandas putant: ita ut quanta sit divini huius animalis præstantia, & pulchritudo intelligamus, & animos nostros nostri cognitione pascamus, in priore hujus orationis parte præcipuas hominis partes paulisper excutiemus, ac primò quidè corpus,

pus, vas, & domicilium ejus, præcipuorumq; hujus membrorum utilitates & habitus explicabimus: post de animæ dignitate ea quæ ad rem facere videbuntur, strictim dicemus.

CONFIRMATIONIS prior pars, de mirifica corporis humani structura. Principio magnus ille hujus universitatis parens & opifex Deus, machinando ad imaginis suæ formam homini, antè providit, quæ ad vivendum necessaria essent, quam ipsam vitam infunderet. Solidamenta enim corporis, quæ ossa dicuntur, invicem nervis alligavit & construxit, ut mens iis minimo nutu totius corporis molem temperaret, ac flecteret: ut autem solida ossa conclusa regerentur, ea visceribus operuit, & visceribus venas, quasi rivos per omne corpus divisos, admiscuit, per quas discurrens humor, & sanguis universa membra succis vitalibus irrigaret.

A deò elegantem fecit seriem, & ordinem membrorum, ut pulchritudo corporis hoc ipso mirificè moveat oculos & delectet, quod inter se omnes partes cum quodam lepore consentiunt: in summa enim constructionis ejus caput collocavit, in quo non modò sensuum omnium vires, sed regimen etiam totius hominis ratio & mens lucis divinæ particeps continetur. Quia nuditas capiti non congruebat, illud pilo eleganter contexuit, & quasi summum ædificii culmè exornavit. Frons per circuitum vallata, & temporibus affusa; sic ante aures capilli, & earum summæ partes in coronæ modum einctæ, & occipitium omne contextum, speciem miri decoris ostendat.

Supra omnia mira mirabile est, tantam in tanta hominum copia esse vultuum diversitatè. Quis enim non vidès formas in tot millibus hominum discrepantes, & nusquam per omnia convenientes, hoc opus non admireretur? Et quis nescit sin-

De corporis humani fabrica se ipsè runt Patres: Lactant. (de opificio Dei) Nyssenus. Nemesius. Meletius. Theodoretus, & uberrimè Theophilus Protospatarius. Medicorū filij vel ex uno Galeno de usu partium docent singulorum membrorū aptitudinem, officia, connexiones, & harmoniã ineffabilem esse.

gulari Dei providentiæ hoc esse imputandum? Si enim eundem perpetuò characterem servarent, quanta omnium rerum confusio sequeretur? quanta ignorantia homines occuparet? dum neq; domesticum, neque alienum cognoscerent, neque hostem & malum ab amico & bono discernent, nemo legitimas nuptias videret, nemo certos liberos inspiceret, & nihil obstarèt, quo minus quis fororibus aut matribus cõsuesceret, aut prædaretur, aut in propatulo injuriam irrogaret, si solum in præsens effugeret, etenim postea cõspectus nõ agnosceretur.

Cum statuisset Deus ex omnibus animalibus solum hominem facere cælestem, cætera universa terrena, hunc ad cæli contemplationem rigidum erexit, bipedemq; constituit, ut eadem spectaret, unde illi origo est; illa verò depressit ad terram, ut quia nullahis immortalitatis expectatio est, toto corpore in humum projecta, ventri pabuloq; serviret. Solum, inquam, hominem recto statu, ore sublimi, ad cæli, quasi cognationis, aspectum excitavit, ut Deum, cujus illic sedes est, quem oculis non potest, animo contemplaretur, ut erecto in cælum corpore, contemptis humilioribus ac perituris rebus, ad quas reliquas animantes abjecit, altiora, nec ullis mutationibus obnoxia investigaret: non (quod Anaxagoras putavit) ut solem & cælum potius, quàm cælata intueretur, ut hoc pulcherrimum opus, intermicantibus astrorum luminibus tanquam floribus adornatum potius, quàm picta, & gemmis distincta miraretur; sed ut artificem solis & cæli, Deum pura & integra mente coleret, & tandem ad ipsam mundi arcem perveniret.

Adhæc, quoniam nos ad cognitionem & scientiam sensuum ministerio pervenire voluit, eos ut satellites, interpretes, ac nuntios rerum in capite, tan-

tanquam in arce, mirificè ad usus necessarios & fecit & collocavit, ut *oculi* tanquam speculatores altissimo loco res ex coloribus in luce constitutas conspicerent; *aures* proximæ sonum, qui natura in sublime fertur, reciperent; *nares* odorum, qui etiam ad superiora feruntur, iudices essent; *lingua* gustans de succis, totaque *cutis* de rebus tactum moventibus iudicaret.

Oculorum orbis, gemmarum similitudinem referentes, ab ea parte, qua videndum fuit, membranis tenuissimis & perlucentibus vestivit ac sepsit, ut imagines rerum contrapositarum tanquam in speculo refulgentes ad sensum intimum penetrarent: ut autem munitiores essent ab injuria, eos ciliorum tegminibus occultit: nam ipsæ *palpebræ*, pilis in ordine stantibus vallatæ, septum oculis decentissimum præbent. Quid ipsa *superciliorum* fastigia pilis brevibus adornata? Nonne quasi aggeribus, & munimentum oculis, ne quid supernè incidat, & speciem simul præstant? Ex quorum confinio *Nasus* exoriens, & veluti æquali projectus jugo, præter id quòd spiritum ducit, odorem capit, & cerebrum purgat, etiam utramque aciem simul & discernit, & munit, atque ad eò ita collocatus est; ut quasi murus oculis interjectus esse videatur. Inferius quoque *genarum* non deformis tumor, in similitudinem collium leniter exurgens ab omni parte oculos efficit tutiores. *Nasi* verò *cavernas* Deus tam mirabili, tam divina ratione molitus est, ut hiatus earum oris speciem deformare non queant; quod erat plane futurum, si simplex foramen pateret. At id velut pariete per medium ducto intersepsit atque divisit, fecitque ipsa duplicitate pulcherrimum. Et ut *pedes* duos, & *manus* duæ, non modò ad utilitatem aliquam usumque vel gradiendi, vel faciendi, valent; sed & habitum decoremque admirabilem conferunt; sic & *inca-*

pite, quod totius divini operis quasi culmen est, & auditus in duas aures, & visus in duas acies, & odoratio in duas nares à summo artifice divisa est, quia *cerebrum* (in quo sentiendi ratio est) quamvis sit unum, tamen in duas partes membrana interveniente, discretum est: imò etiam *cor*, quod sapientiae domicilium videtur, licet sit unum; duos tamen intrinsecos sinus habet, quibus fontes vivi sanguinis continentur, septo intercedente divisi.

Linguam parens ille & auctor rerum Deus *palati* concavo, tanquam testudine texit, eamque *dentium*, ordine sapiens, quasi muro circumvallavit, & soli omnium animantium homini, ut rationis doctrinaeque capaci, loquendi atque orationis indulget munus, ut inter se colloqui, & sui ipsorum cogitata communicare, & ea quae vitae suae necessaria vicissim tum rogare, tum rogati suppeditare possint. Solus homo unico *lingua* plectro (cui *palatum*, *dentes*, *labia*, *fauces*, cum suis & *arteria* musculis tanquam satellites, serviunt) omnes litterarum, syllabarum, ac vocum differentias, omnes linguarum peculiare hiatus, stridores, ac sibila, omnes musices harmonias, effingit ac reddit in diversarum gentium compluribus linguis. *Lingua* ad bellum tuba est, aut cornu, & totas regiones prius tranquillitas ad arma concitat, eadem receptui canit, & instructas acies ac sanguinem sitientes arma deponere cogit; ad hilaritatem & tibia est, cum vult, lugubre canit; conciliat foedera Principum, & conciliata dirimit, conglutinat amicitias, & conglutinatas dissolvit; eadem Dei laudes plena hilaritatis oratione refert; ejusdem auxilium implorat, moerentes consolatur, afflictos recreat, jacentes erigit, languentes stimulat, vigilantes inflammat, &c.

Omitto, quam decenter Deus *gingivis* mollibus, ac formosis *labiorum* valuis *dentes* honestavit; praetermitto, quam clementer à *genis mentum* sit deductum,

Stum, quàm rigidum ac teres *collum*, *scapulas* velut mollibus *jugis* à *cervice* demissas, valida & substructa nervis, ad fortitudinem *brachia*, insignibus toris extentum *lacertorum* ingens robur, utilem ac decentem flexuram *cubitorum*. Nihil dicam de *je-core*, de *corde*, de *cerebro*, de *manibus* rationis ac sapientiae ministris, nihil de *pectoris* sublimi & exposita oculis latitudine, nihil de artificioso receptaculo ciborum, nihil de intestinorum multiplicibus spiris ac longitudine in se convoluta. De membris ad propagandam successionem inexcogitabili ratione proculis dicere super sedeo, quæ merito ab oculis relegata sunt, & in operto latent. Vt enim in ædificiis architecti avertunt ab oculis naribusque dominorum ea, quæ profuentia necessario terti aliquid essent habitura; sic Deus summus rerum architectus formam nostram, reliquamque figuram, in qua esset honestatis species, campofuit in promptu; quæ partes autem corporis ad naturæ necessitatem date, ad spectum essent deformem habituræ atque turpem, eas contextas atque abditas esse voluit. *Cic. 2. de offic.*

CONFIRMATIONIS posterior pars de anima humana, cuius præcipue gratia homo aliqua ratione cum Angelis & Deo potest comparari. Deo semper est omnino inferior, Angelis nonnulla ex parte superior aliquando. Minor est quam Angeli, quia hi post brevissimum mox beatifica visione donati sunt, quæ homini ad longum tempus dilata est: & licet non Angelicam, sed humanam naturam Deus assumpsit, homines ab Angelis, non Angeli ab hominibus judicabuntur. Imago & similitudo Dei est in homine, tum quo ad essentiam, & alia; tum quoad hæc tria attributa beatitudinem, dominium rerum, & omnipotentiam.

Principio nihil est beatius Deo: at Deus contulerat homini omnem beatitudinem, quæ in hac

De parte omnium vilissima, quæ nos in terra effudit quæ natura operuit.

Quam Hebraei turpitudinem vocant Ephelus Soranus, potuit nec brevem nec inanem librum conscribere.

Vt Deus unus essentia trinus personis: sic anima una tres habet potentias, intellectum, voluntatem & memoriam.

Vt Deus est immortalis, indivisibilis, & expers quantitatis; sic & anima.

vita via potest à peregrinantibus optari. Nam nō contentus dare quæcunq; mera & pura postulabat natura, integritatē naturæ superaddidit, ne homo ea careret perfectione, qua & appetitus non difficulter à ratione, sicut equus fræno circumageretur, & ratio ipsi Deo (primo principio ac ultimo fini naturali) subjiceretur: nec hoc contentus, addidit justitiam originalem, quæ rectitudinē supernaturalem adjungebat, & subordinationem hominis ad Deum (ut principium ac finem ejus supernaturalem) & sic appetitum rationi, ac rationem Deo subdebat, ut si homo peccare nolleret, illa rectitudo nunquam reflecti, aut incurvari posset. Atq; hoc est quod dici solet, hominem creatum in statu innocentia, & in eo statu eam possedisse beatitudinem, quæ poterat ab homine obtineri. Si locū domicilii consideremus, erat illi pro domo Paradisus voluptatis; si alimenta, creaturarum quandam mensam corā illo, Deus posuerat opiparam. Propterea (scribit Philo Judæus) hominem Deus ultimo loco crearat, ut ad convivium invitatum & in mundi triclinium opulenter adornatū, & ad mensam lautē jam instructam adducerent. Si opes attendas, & rerum necessariarum vel jucundarum affluentiam, nihil homini Deus passus est deesse. Si corpus, erat immune ab omni dolore: si animus, vacuus erat omni metu, tristitia, suspicione: si consortium, fruebatur Angelis & Deo bonorum omnium largitore.

Factus est mundus, ut nascerentur homines: nascuntur homines, ut Deum agnoscant, agnoscent, ut co-

Secundò, *Deus omnium Dominus est*, cunctaq; possidet: huius etiam domini & possessionis imaginem in nobis exstare voluit. Sunt enim in homine dotes reliquarum creaturarum, esse, vivere, sentire, moveri, intelligere, deliberare, diligere, libere velle, nolleq;: & ista omnia, ut in Deo, quasi in fonte, sunt præstātiora quàm in creaturis; sic in homine sunt eadem omnia, cum suis quidem defectib⁹, tamen

tamen perfectiora quā in cæteris creaturis irratio-
 nalibus. Adhæc cæteris corporeis omnibus præest
 homo, vel saltem creatus fuit, ut præesset ac domi-
 naretur. Etenim Deus auctor naturæ stabilierat
 hanc creaturis legē, ut quæ sunt ordinis inferioris,
 pareant usui ac famulatu earum, quæ sunt ordinis
 superioris. Et sicut omnia, etiam hominē, sua cau-
 sa creavit: sic hominis causa creavit quæcunq; ho-
 mine sunt inferiora, usq; hanc legem posuit, ut ho-
 mini pro sua virili subserviant. Hinc quæcunq; in
 hac immensa rerum universitate cernuntur, in ho-
 minis utilitatem conspirant: omnes mundi partes
 tantum nō exerta voce clamant, se hominis causa
 esse factas, omnes cursus astrorū, omnes mutatio-
 nes temporū, omnes rerum vicissitudines ordines-
 q; ad hominis usum se accōmodant. Varii generis
 Deus fecit animalia, aërem volucribus, mare pisci-
 bus, & terram quadrupedibus implevit, ut sui ho-
 minibus esse possint, alia ad cibos, alia ad corpora
 vestienda. Quæ autem magnarum sunt virium, ut
 in excolenda terra, & ferendis oneribus juvarent,
 unde dicta jumenta. Quanta fidelitate rerū omni-
 um mater terra, semina sibi commissa nobis rege-
 rit, refundit, rependit? quanto fœnore, varia fru-
 menta & legumina, cumulatissimo proventus gene-
 rans, nos ditat? quam eleganter montes sylvis ve-
 stit, & valles herbis & nemoribus implet, & arbores
 partim fructiferas, partim sylvestres ad ædificia, &
 ad reliquos usus vitæ necessarios producit? Quo-
 niam igitur cunctorum Rex & Imperator Deus,
 quasi pro Rege hominem, in terris constituit, ideo
 (teste Chrysostomo) velut in palatium sumptuo-
 sissimè constructū, & supellectile pretiosissima &
 famulatio ampliter instructum, sic in mundum ul-
 timo loco hunc principem introduxit, ut cunctis
 præesset, ut cæteræ creaturæ eum suspicerent, ac
 venerarētur cœlesti imagine insignitum. Pro pur-
 pura ei dedit innocentiam, pro scepro justitiam

*lant, merce-
 dem immorta-
 litatis acci-
 pient, acci-
 piunt immor-
 talitatem, us-
 in aeternum
 Deo serviāt,*

*Hæc ex Al-
 berti Heronis
 libris de pro-
 videntiadi-
 vina, & ex
 3. volumina
 lat. Pontanū
 amplificat-
 ri possunt
 per induc-*

onem utili-
tatum, quae
homo ex pra-
cipuis perci-
pit creaturis,
igne, sole, lu-
na &c.
Chrysof.
Homil. 8. in
Gen. Chryf.
in 1. ad Tim.
Hom. 15.

originalem, pro corona liberum arbitrium, quo & aliis & sibi praesfer, & quo illa ornamenta & imperii insignia conservare ac retinere nec invitus amittere posset: atq; haec omnia illi ea lege dedit, ut quam diu priora illa duo insignia purpuram, & sceptrum retinet, creaturae illum caelici Regis vi-ces agentem suspicerent, venerarentur, & prom-pte illi obtemperarent.

Tertio *Deus est omnipotens*: hunc quoq; honorem aliquo pacto cum homine communicavit, quando ei potestatem dedit omnia fieri, & omnia facere. Quidquid in rerum universitate Deum auctorem naturae testatur, ejus quaedam in hominis operibus imitatio sedulo contemplanti apparet. Condidit Deus caelorum orbem, & sideribus velut oculis exornavit, eorumque cursus & circuitiones mira aequabilitate sic distribuit, ut annis & temporibus numerandis sint accommodati. Sed non defuere & homines, qui horologia excogitarunt, in quibus menstrui cursus lunae, & omnium aliorum siderum periodici tanta solertia exprimerentur, ut hominis opificium cum divino quadam ex parte certare videretur: imò humanae rationis inventa in hoc inferiori mundo tot tamq; illustria occurrunt, ut hominem non quidem Deum, sed natura Deo cognata esse praeditum vociferentur. Quid enim, si naturae opera demamus, superest in rebus humanis non humanae rationis industria inventum? Respicite corpora vestra, & quam multa in illis praestantiae mentis *δαιμονία* circumferaris, animis attentis considerate. Respicite quas incolitis domos, & quid in illis sit quod rationis industriae non debeatur inquire. Respicite civitates, & quidquid ad earum statum conservandum pertinet non *παιδείας* introspicite, & videre num quicquam istorum ab alio perfectum sit auctore, quam ratione. Vbi res urbanas sat diligenter perlustrastis, postea,

postea, si videtur, vos rus conferte, oculos circumferte, & circumspicite num quicquam ibi, quo mentis humanæ solertia declaretur, occurrat, & perspecturi estis, quacunq; in re ingenium extenditur, ibi valere. Nos fruges ferimus, nos arbores plantamus, nos aquarum inductionibus terris fecunditatem damus, nos flumina arcemus, dirigimus, avertimus, nostris deniq; manibus in rerum natura quasi alteram naturam efficere conamur. Sæpe etiam miramur quibus homo manibus, quibus machinis, quibus vectibus, quibus ferramentis, qua molitione, tanta opera effecerit, maxime cum saxa ingentia, immensa cæmenta, vastas columnas, opus totum sublime & excelsum videm⁹: imò non rarò humanarum virium modum videntur excedere, quia non tam viribus, quam ratione atq; artificio sunt effecta.

Cogitate vos audire huiusmodi Dei cum Adamo sermonem: Tantopere te, ô Adam, dilexi, ut similem mihi condiderim, & essentiæ attributorumq; meorum imaginem tibi impresserim: æquū est ergo, ut te ipsum contempleris, & omnipotentia quoddam simulachrum in te deprehēdas. Percurre mentis remigio creaturas omnes. Vides: cælum & terram? tu potes de terra cælum facere, si terrenum exuens, cælestem hominem indueris. Jussi terræ ut herbam virentem germinaret, impera tu cordis tui terræ, flores virtutum progerminabit. Feci luminaria duo magna ut unum nocti, alterum diei præsit: tu ignorantia tenebras dispelle, luna eris in nocte lucens: præito splendore boni exempli, luceat lux tua coram hominibus, eris sol, facula diei clarior & melior, quia luce lucebis divina. Ego te hominem creavi, potes auxilio meo adjuvante, si voles, efficere te hominem justum & mihi gratum. Tui comendi, poliendi, exornandi potestatem plenam tibi permisi, nec pro tot beneficiis

*Quis non diligat adeo
ampla dantem; adeo exigua contentum retributione?
Nisi Deus homini liberam dedisset*

ficiis

arbitrium,
emerendi o-
mnis occasio
fuisse abla-
ta, ad imagi-
nem & simi-
litudinem
Dei non vi-
deretur cre-
atus, vestigi-
um omnipo-
tentia in eo
non inveni-
retur.

1.
2.
3.
4.

† Nota
quo studio te-
queas singu-
lis beatarum
mentium
Ordinibus
inserere.

5.

6.

7.

8.

9.

ficiis amplius exigo, quam ut recorderis, me colas & ames.

Tibi quamdiu in hoc mundo degis (ô homo) liberum Deus permittit, ut sis, quidquid ex rebus creatis imitari velis. Si te vegetatrici addicis portioni, serpens humi ac terræ adhærescens, plâta fies, caudex fies, titio, torris non inidoneus, rogo fies inferiorum. Si sensuum illecebris & carnis voluptatibus te mancipâris, obbrutesces, ac jumentum fies, non corio, aut unguis, sed animo bruto ac sensuali. Verum si mentem & animum pergis excolere, si faciem intellectui, voluntati gubernaculum admoveas, teque ipsum in Dei amorem stimulas & accendis, Angelus eris; licebit etiam singulos Hierarchiarum choros transcendere. † Doce privatim quæ ad singulorum utilitatem pertinere censebis. Angelus eris. Profer in publicum de suggestu vel cathedra scripto, vel lingua quæ ad plurimum vel congregationis faciunt salutem, Archangelus eris. Doces aut mones quæ provinciæ vel regno alicui necessaria, eas unus Principatum, seu (ut vocat Naz.) militarium cœlestium. At qui aliis præsumunt, & eos rectè, riteque gubernant, Potestatibus annumerantur. Quod si munus istud constanter fortiterque, & ut viri virtutis obeunt, fiunt ex numero Virtutum. Si te ex omni dæmonis ac vitiorum servitute sic eripias, ipse liber jurisque tui, passionibus & affectibus dominaris, scandes ad classem Dominationum. Thronis, qui stant iudicii firmitate; assimilaberis, si fueris firmus in bono, & actiones omnes perpetua quadam & constans voluntas suam cuique tribuendi comiteretur. Similis fies Cherubim, quorum proprius est splendor intelligentiæ, si ab activa vita te ad cœlestium rerum contemplationem sustuleris, & ex opificio opificem, hoc est, ex te Deum cognoveris. Attinges usque ad Seraphim, qui Dei cremantur amore, si studiosè coneris in corde tuo faculas charitatis accendere, atque Deum ardentem

amare, & hoc amoris divini incendio proximum,
 non amicum magis quàm inimicum & persecu-
 torem involvere. O quanta tunc felicitate fruere-
 ris! sederet super te ut super throno suo Deus, glo-
 riæ suæ palla te obtegeret, & lucem divinitatis suæ
 copiosam animæ tuæ infunderet: te amatorem su-
 um ita sibi uniret, ut jam non tu in te; sed Deus in
 corde tuo viveret atq; regnaret. Hic enim venit in
 mundum, ut ignē in terras demittat, & nihil vult,
 nisi ut ardeat, & divini fornax amoris in animis
 omnium accendatur. Hic hominem sibi similem
 efficit, non solum ne quid, signo agnito, creaturæ
 in hominem auderent: neq; tantū, ut Regis agni-
 to sigillo, hominem venerarentur, ac suspicerent:
 nec tantum similitudinem suam homini impressit,
 ut signum Imperatoris militari more manu præfe-
 ramus: neq; ut domini signum servorum inculp-
 sit fronti, neq; tantum ut filiis paternam imaginē,
 neque ut rei alicui sibi charæ & pretiosæ sigillum
 suum: sed quoniam similitudo efficaciter amorem
 conciliat, & amicitiam arctissimè conferruminat,
 tanquam amicum & sodalem vestivit illum simi-
 litudine sua, ut esset aliqua in hoc mundo creatu-
 ra, cum qua consortium, familiaritatem, imò &
 spirituale conjugium contraheret, erga quam, ut
 S. Scriptura loquitur, cor suum apponeret, quam
 crebrò inviseret. Solitus est enim tales invisere, in
 quibus cernit imaginem suam: quos non invisit, ij
 Deo sunt dissimiles, ii imaginem eius aliqua labe
 deturpârunt. Hinc cū de reliquis creaturis dunta-
 xat dixerit Moyses: *Vidit Deus cuncta qua fecerat, &*
erant valde bona; de homine ipse dixit: *Delicia meæ*
esse cum filiis hominum: delicias posuit pro summa
 delectationis voluptate, ut intelligamus hoc con-
 sortium Deo jucundissimum & exoptatissimum
 esse: quod inde potissimum accidere putandum,
 qui suam in homine imaginem, & in sua imagi-
 ne seipsum Deus agnoscit & amat; in sui vero

1.
 2.
 3.
 4.
 5.
 6.

notitia & amore Deus beatissimè conquiet, nec ulla satietas eum capere potest huius aspectus.

Atq; hinc solus homo, abjecto corporis exuvio, in Angelorum demigrat consortium, solus ad indulgentissimum hunc parentem proficiscitur, qui pro laboribus requiem, pro terrenis bonis cœlestia illi largitur, solus cœlesti cibo saturatus sempiternam famem ponit, solus aquam salutarem de perenni cœlestiq; fonte plenissimis faucibus trahit. Hominis causa ex augustissimo illo majestatis suæ fastigio in terram descendit, & humana carne indutus, infinitis sese laboribus, cruciatibus, ærumnis, morti deniq; teterrimæ atque acerbissimæ exposuit. Cùm, inquam, esset omnium Dominus, servi formam assumpsit, homini quietem suis laboribus, libertatem sua servitute, vitam denique sua morte peperit, & defunctus nobili illa servandorum mortalium provincia spoliatisque inferis, rursus in cœlum raptus, vallatusq; ac stipatus infinita tum geniorum concinentium, tum hominũ, de caliginosissimis illis Satanæ ergastulis erutorũ, multitudine, justo ac pleno triumpho cœlum ingressus est, neq; disiecta muri parte, sed valvis suo sanguine reclusis, iter eodem nobis omnibus aperuit. Sed huius nos bonitate tanquam firmissimo clypeo tuti delitescimus, hic nos humeris suis impositos tollit in cœlum: hunc ducem quisquis sequitur, non dolorem metuit, non egestatem, carcerem, mortem, execrabiles corporum lacerationes invicta patientia sine ullo gemitu perfert; sive toto corpore tormenta patienda sunt, si ve flamma ore recipienda est, si ve extendendę per patibulum manus, non quærit quid patiat, sed quam benè. Si belli tremor infremuerit, si morborum pestifera vis incubuerit, si alimenta frugibus longa siccitas denegaverit, si sæva tempestas, si grando ingruerit, ab hoc auxilium impetrare possumus; imo
hunc

DE EXCEL. HOM. ANTE LAPSUM. 65

hunc non solum, quemadmodum Angeli possidemus, sed ex ore etiam nostro, quod Angelis non licet mysterium & Sacramentum Eucharistiæ conficimus, manibus nostris contrectamus, & in intima pectoris recondimus.

EPILOGUS constabit adhortatione ad gratitudinem erga tam munificum Deum, qui tanta largitur in hoc saeculo, & majora promittit in futuro. Quis credat tam ingratum fore quenquam, ut tot ac tantorū beneficiorum aliquando non recordetur: quis censeat tam stolidum esse quenquam, ut talem amicum aspernetur? tam munificum benefactorem contempnat? quis nō excretur generosissimi, optimi, potentissimi, Principis conjugē aliquam, quæ mariti spernens benevolentiam ac sacra thori juga, sordidissimo, vilissimo, morosissimoq; se mæcipio prostituat? hoc ipsum, & deteriora sapit facitq; anima, quæ deserit sponsum Deū, currit post carnis desideria, subjicit se mundo, dæmoni se prosternit. Nonne mæcha, nonne meretricula, nonne vilissimum est scortum; nonne oblita est generis, conjugii, imaginis, & similitudinis Dei? nonne prostibulo omnī stultior ac fœdior est, nonne Dei sigillum repudiat, Angelorū spernit, & modò unius belluæ, modò alterius, imo & dæmonis nō rarò sigillum sibi imprimit? Hujus orationis eum vos velim (Auditores) fructum auferre, ut dignitatis vestræ memores, in vobis illibatam Dei similitudinem servare adnitamini, & pro hac imagine, qua vos beatos rerum omnium dominos, & quodammodo omnipotentes Deus reddidit, amorem & gratitudinem ad eò bene merenti rependatis.

XIII. DE MISERIA HUMANA post lapsum.

EXORDIUM à testimoniis Ethnicorum, & S. Scri- Vide R. P.
ptura de miseria humana. Miseriæ humanæ Martini deò
Pars II. E magi-